

Izhaja prvo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulerchingerstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1.50
Za inozemstvo „ „ K 2.-
Posamezne številke h 10.
Odpri reklamacije so
poštne proste.
Poštno-hran. konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 8.

Dunaj, dne 12. septembra 1908.

I. leto.

Krščanskim delavcem in delavkam vseh dežel!

Delavci in delavke!

V Curihu zbrani zastopniki krščanskih strokovnih društev raznih narodov Vas pozivljajo, da pristopajte strokovnim organizacijam svojih dežel, jih pospešujte in podpirajte, ki so si postavile sledečo nalogo:

1. Varovati in zagotoviti delavske razmere glede na plače in na delavno dobo, z ozirom na osebno spoštovanje in v obrambo zdravja.

2. Svoj namen hočejo doseči na temelju državnega reda in izključiti vsa stremljenja, ki bi žalila versko in političsko naziranje članov.

3. Da se to doseže, naj se mirnim potom vpliva na delodajalca, če ostane vplivanje brezuspešno, se smatra prenehanje dela za potrebno in opravičeno vojno sredstvo in se morajo upoštevati načela pravičnosti.

4. Na vso moč se mora delati na enakopravnost delavskega stanu v državi in v družbi, osobito glede na delavsko pogodbo, zavreči se pa mora socialnodemokratsko načelo razrednega boja.

Pospešuje naj se skupno delovanje krščanskega delavstva različnih veroizpovedanj in političskih strank v ta namen.

Delavci in delavke!

Po temeljitih posvetovanjih v Curihu smo se ujednili v prepričanju, da je socialno stanje našega stanu po vseh kulturnih deželah redno utemeljeno po podobnih razmerah, ki temelje po tehniki pospeševanem razvoju industrije in v izrodkih kapitalistiškega gospodarstva. Delavstvo je prisiljeno, da se druži za odpravo socialnih napak, vsled katerih je, po strokovnih društvih, da se zmore boriti za pravične delovne razmere in za svobodo in samostojnost delavskega stanu.

Pozivljamo zato krščansko delavstvo: Ne bodite malodušni, ne imejte predsodkov in ne bodite brezbržni! Pridružite se našim

strokovnim društvom in postanite požrtvovalni in zavedni soborilci za pravično delavsko stvar. V organizaciji je naša moč in naše upanje! Glede na to naj so delavci in delavke vseh dežel solidarni.

Podajmo si bratovsko roko v obrambo in brambeno zvezo v boju za naša prava, za Boga, rodbino in domovino!

Avstrijski zastopniki na mednarodni konferenci krščanskih strokovnih društev.

Kunschak (Dunaj), Krikava (Dunaj, tekstilno delavstvo), Hanak (Dunaj, tekstilno delavstvo), Kovarik (Dunaj, tekstilno delavstvo), Ullreich (Dunaj, tobačno delavstvo), Spalowsky (Dunaj, lesno delavstvo), Macho (Dunaj, peki), Fischer (Gradec, strokovno društvo).

Prva mednarodna konferenca kršč. strokovnih društev.

Za nadaljni razvoj krščanske strokovne organizacije je velike važnosti prva mednarodna konferenca krščanske strokovne organizacije, ki se je vršila od 2. do 5. avgusta letos. Že to je veliko vredno, da spoznamo svojo moč, še več je pa vredno, da se razgovorimo o sredstvih in potih, ki imajo namen, da pokažejo, kako naj dosežemo svoj namen. Pozdravljamo, da se je razpravljalo tudi, kako ustanoviti mednarodne medsebojne zveze.

Na konferenci je bilo zastopanih osem držav, kar dokazuje, kako da se je razširila po svetu krščanska strokovna misel. To dejstvo mora navdušiti in razveseliti vsakega prijatelja krščanske strokovne organizacije. Vkljub temu so ostali zastopniki v skromnem okviru in so se posvetovali zgolj o notranjih zadevah.

Seveda zaviralo pa to ni navdušenja doslihih zastopnikov, ki je izbruhnilo v pozdravnem večeru 2. avgusta.

Tajnik Lander je pozdravil delegate v imenu krščanskega curiškega delavstva.

Naglaša, da se je vršila v Curihu tudi leta 1894 mednarodna delavska obrambena konferenca. Osobito pozdravlja delegate, ki so došli iz Rusije in s Švedskega. Slavnostni govornik je bil predsednik »Krščanske novinarske zveze v Nemčiji«, Wieber iz Duisburga, ki navdušeno slika, kako je nastala, kakšna je in kaj hoče krščanska strokovna organizacija v Nemčiji. Za Avstrijce je govoril državni poslanec Kunschak z Dunaja. Nadalje so govorili še Debruyne iz Genta, Verveld iz Enseda na Nizozemskem, Galbiati iz Florence, Nilson iz Stockholma, Neumann iz Lodza, dr. Buomberger iz Schaffhausna, in nemški državni poslanec Giesberts iz München-Gladbacha.

V ponedeljek ob pol 10. uri dopoldne so se pričela posvetovanja v kazini Curih III. Otvori zborovanje Schiffer iz Düsseldorfa.

Naglaša: Konferenca naj utrdi krščansko strokovno organizacijo in naj uvede mednarodne zveze, ki so se zelo obnesle pri krščanskih tekstilnih delavskih zvezah.

V imenu švicarske zveze krščanskih strokovnih zveze pozdravlja zborovalce Briemeier iz St. Gallna. V predsedništvo se izvolijo: Predsednika: Schiffer - Nemčija, Briemeier - Švica. Prisledniki so: Ullreich - Avstrija, Debruyne - Belgija, Verveld - Nizozemska, Colombo - Italija, Sjodin - Švedska in Neumann - Rusija.

Stanje krščanskih strokovnih društev po posameznih deželah.

Stegerwald (Koln-Nemčija) poroča o stanju krščanskih strokovnih društev v Nemčiji, ki so interkonfesionalna, se smatrajo za del krščanske delavske organizacije, ki ne dela le na to, da se izboljša delavsko stanje, marveč hoče, da je delavec deležen vseh kulturnih pridobitev. Člani strokovnih društev sodelujejo zato tudi po verskih društvih. Obstojajo zgolj osrednje zveze, ki imajo svoja krajevna društva. Zvezo vodi osrednje načelstvo, po posameznih okrajih so nastavljeni tajniki. Večina zvez se je našla v skupni zvezi. Skupna zveza odločuje glede na načelna vprašanja. Izvrševalni odbor se večkrat snide, da reši agitatorična in tekoča vprašanja. Krščanska strokovna društva imajo 365.000, socialnodemokratska 900.000, Hirsch Dunckerjeva 100.000 članov. Na dve leti se vrši kongres, izdaja se osrednje glasilo. Glavno tajništvo razpečava tudi brošure. Za zastopstvo zahtev organiziranih krščanskih delavcev pri državnem zavarovalnem uradu se je ustanovil urad v Berlinu. Med 25 organizacijami jih je 20 z 284.000 člani v osrednji zvezi. Dohodkov so imela krščanska strokovna društva leta 1907 mark 4.516.000, stroškov pa 3.357.000, blagajne so bile moč-

ne 3.758.000 mark. Izhaja 25 strokovnih listov, med njimi 13 tedensko. Uradnikov imajo strokovna društva 250, in približno 100 delavskih tajnikov konfesionalnih društev.

Spalowsky (Dunaj) poroča, da se nanašanja avstrijsko gibanje na nemško. Naše strokovno gibanje je interkonfesionalno in nepolitiško, kar je osobito važno glede na narodne razlike. Bojev in težkoč ni manjkalo avstrijski strokovni organizaciji. Niso se zgolj borili proti nam s kruto silo, očitali so nam celo stavkokazje in delavsko izdajalstvo. Odstranjali so nas od vsakega vplivanja pri plačilnih gibanjih. Nismo voljni, da to mirno trpimo, marveč smo opetovano take naklepe preprečili. Posrečilo se nam je, da smo dokazali, da sede izdajavci v rdečem taboru. Ker je združenih v »prostih« (socialnodemokratskih) strokovnih društvih le 22 odstotkov avstrijskega delavstva, delamo na to, da pridobimo 78 odstotkov brezbriznega delavstva. Dozdaj so bila priklopljena strokovna društva državni zvezi nepolitiških krščanskih delavskih društev. Ob Novem letu se pa ustanovi samostojna strokovna zveza. Razven nekaterih izjem se v verskih društvih organizirano delavstvo ni borilo proti strokovnim društvom. Lani se je vršila I. konferenca, objavila statistika in se določil program. O Božiču 1908 se vrši I. kongres. Karteli obstoje po posameznih kronovinah in krajih. Koncem leta 1907 je bilo organiziranih 63.000 oseb. Na centralne in lokalne, večinoma nemške zveze, odpade 40.000, na češke 21.000 in na slovenske 2000 članov. (Število slovenskih članov krščanskih strokovnih društev je večje. Spalowsky je bil napačno poučen. Kdo ga je poučil, ne vem, a kdor ga je, naj bi se bil sam prej poučil, da bi bil podal Spalowsky pravo število. M. M.) Strokovnih listov je 9, med njimi 1 poljski. (Tudi napačno. Slovensko delavstvo je imelo koncem leta 1908 strokovno glasilo »Naša Moč«, česar Spalowsky tudi ni znal.) Uradnikov je bilo 18. Vstopnina je enaka. Znaša 20 h do 2 K. Prispevki so pri 22 organizacijah tedenski, pri 8 mesečni in pri 1 letni. Tedenski prispevki znašajo od 14 do 62 h, mesečni od 20 h do 1 K 80 h. Izkuša se zvišati prispevke in gibanje uravnati. V državnem zboru so štirje delavski zastopniki. Upamo, da priborimo nove uspehe. — Briemeier (St. Gallen) poroča o ustanovitvi prve organizacije v St. Gallenu leta 1900. Zdaj imamo devet zvez s 140 sekcijami in z 11.300 člani. Ob stavkah se je izdalo podpore 18.683 frankov, drugih podpor pa 5323 frankov. Strokovni listi izhajajo 3, uradnikov je 5. Proti našim strokovnim organizacijam se ne bore zgolj socialni demokrati, marveč tudi podjetniki.

Huysing iz Enseda na Nizozemskem poroča, da je gibanje razcepljeno. Medver-

ske zveze imajo 5500, evangelijske 2000 in katoliška strokovna društva 12.000 članov.

Debruyne iz Genta poroča o Belgiji. Delavcev je 800.000. Socialnodemokratska strokovna društva imajo 140.000 članov. V 20 krščanskih zvezah s 390 krajevnimi skupinami je 30.664 članov. Izhaja 9 mesečnikov in 4 strokovni listi na štirinajst dni. Uradnikov je 24. Postava prepoveduje, da smejo dajati strokovna društva bolniške podpore.

Brauer prečita poročilo Italijanov, ki imajo 22 organizacij s 13.765 člani.

Neumann iz Lodza, Rusija, poroča, da v Rusiji ni prave organizacije. Izjalo so se poskusi grških katoličanov. Malone vse organizacije so prepovedane z ozirom na politiko. Več organizacij deluje tako, kakor zahtevajo delodajalci. Neka katoliška delavska organizacija na Poljskem ima 50 tisoč članov, ki se mogoče pozneje priključijo delavskemu gibanju. V Lodzu obstoja strokovno društvo evangelijskih tekstilnih delavcev, ki sprejema tudi katoličane in je razširila svoj delokrog tudi na Rusko Poljsko. Ima 3000 članov s petimi plačilnicami. Uradnika sta nastavljena dva. Socialni demokrati silijo svoje ljudi k požrtvovalnosti. K tvorničkim vratom se postavi eden s krožnikom, druge z revolverjem. Socialni demokrati pomagajo tlačiti plače. Če jih kak tvorničar zniža, se takoj udiinjajo socialni demokrati, ker tako najbolj pospešujejo revolucijo.

Sjodin s Švedskega poroča, da se je leta 1899 ustanovila v Stockholmu »Švedska delavska zveza«, popolnoma po zgledu angleških strokovnih društev. Nasprotovali so ji socialni demokrati in fabrikanti. Zveza ima 12.000 članov v 178 krajevnih društvih, in tri uradnike.

Prezenčna lista se določi in se naznani, da je navzočih iz Nemčije 30, iz Švice 10, iz Avstrije 9, iz Belgije 6, z Nizozemske 7, iz Italije 2, iz Rusije 1, s Švedskega 2, skupno 67 zastopnikov in 21 gostov.

Bistvo in dolžnosti krščanskih strokovnih društev.

Poroča nemški državni poslanec Giesberts iz München-Gladbacha, ki izvaja:

Nočemo razpravljati o načelih, marveč dognati hočemo, kako naj dosežemo enoten nastop v obmejnih krajih in tudi drugod. Če se tudi razpravlja načeloma, storimo to zato, ker nemško gibanje s svojimi težavami in otročjimi boleznimi lahko marsikaj pokaže drugim deželam. Strokovno gibanje moramo presojati glede na novodoben razvoj našega gospodarskega življenja, ki je kapitalistiško in dovede do nakupičenja kapitala v malih rokah in trajno povečuje število nesamostojnih oseb. Razvoj je enak po vseh deželah, dasi različen z ozirom na obseg in naglico. Najbolj se to pozna v Ameriki, na

Angleškem in v Nemčiji, manj po romanskih deželah. Razmerje je npravno in je povzročal marsikje hitro naraščajoče število prebivalstva. Kapitalističnega razvoja ne opažamo zgolj v velikem obrtu, marveč tudi že v srednjih in malih obratih.

Seveda bistveno je, da v velikem obrtu delavno razmerje ni več osebno. Akcijske družbe to dokazujejo, ker smatrajo delavstvo zgolj za številke.

Posledica je, da se vsako leto poveča tisočero število odvisnih delavcev. Splošnosti to nikakor ne more biti vseeno. Nezadovoljni delavec, delavka bo vedno revolucionarna nevarnost. Vprašati moramo zato, kakšna je delavčeva plača. Delodajalci ne delajo za božji lon, gledajo, da kolikor mogoče veliko zaslužijo. Milijoni delavcev pa nimajo ničesar. Žive z roke v usta, uravnati morajo po zaslužku svoje življenje. Plače so res višje, vprašanje pa nastane, če so v pravem razmerju s kulturnimi zahtevami našega časa. Dobiček podjetnikov se ni znižal.

Posledica je odvisnost. Nič imeti, biti odvisen sta predpogoja revolucijske misli. To čuti delavstvo, ne da pozna Marksov nauk. In označeno čuvstvo je povzročilo, da je prišlo pomujano mu roko socialne demokracije. Obžalujemo, da meščanske stranke bistva socialne demokracije niso izpoznale, marveč so si pomagale z miloščino. Zahtevamo državno in samopomoč. Z državno pomočjo pa mislijo, da se izloči samopomoč, kar je napačno, ker z boleznijo se ne bori mo uspešno, če se borimo le z njenimi znaki, ne pa z vzroki, ki so jo povzročili. Potreba, da se izboljša delavski položaj, krajšem delavniku, po človeškem ravnanju in po spoštovanju, ni nič drugega, kakor podjetnikovo stremenje, ki išče svojo glavnicu dobro naložiti.

Socialni demokraciji je strokovno gibanje le postransko, da doseže svoj namen. Nam je glavno, danes edino sredstvo, ki nas vodi k cilju. Če delodajalec noče poslušati želja svojih delavcev, morajo delavci odpovedati delo, morajo štrajkati. Če zahtevamo, da bodimo pridni in ne štrajkajmo, se sklicujemo, da štrajk ni nič drugega, kakor da se odpove prostovoljno sklenjena pogodba. Če sme podjetnik ob slabih časih vreči na cesto tisoče delavcev, se tudi delavstvu ne sme zameriti, ako v ugodnem trenutku odtegne svojo delavno moč. Ne štrajkamo zaradi štrajka, marveč, ker imamo pravico, da štrajkamo.

Strokovno gibanje mora biti enotno. Pred vsem je gibanje delavstva. Svoje koristi mora delavstvo zastopati kot delavstvo. Lahko bi kdo sodil, to je razreden boj, a ni v socialističnem smislu.

Ker je delavčev nasprotnik močan, mora biti močna tudi delavska organizacija.

Najmočnejša je, ako je enotna. Enota se je pa v Nemčiji izgubila in se v doglednem času ne povrne. Zato smo ustanovili lastna krščanska strokovna društva.

Naše gibanje je interkonfesionalno. Obsega pristaše obeh veroizpovedanj. Nikdar se nismo pečali z verskimi vprašanji. Odpor bi bil zlomljen, ko bi ustanavljali verska strokovna društva. Nihče bi ne prevzel odgovornosti za štrajk. Brez štrajka se pa ničesar ne doseže. Tarifnih pogodb bi ne bili sklenili, ko bi ne bili uvideli, da je pripravljeno delavstvo na boj.

Tudi v strankarsko političkem oziru smo nevtralni. Hočemo ostati samostojni.

Nočemo izriniti verskega čuvstva. Goje naj ga delavska društva.

Nravno čuvstvo je smrtno zadeto po kapitalizmu. S svojih pohlepom po dobičku je podal grozen zgled. Če izboljšamo delavčevo gospodarsko stanje, se upremo tudi nravnemu razpadu. Za to pa potrebujemo samostojne ljudi, ki ne potrebujejo varuštva, zgodilo se bo, kar je rekel Dekurtius Beblus: »Krščanstvo edino ozdravi socialna zla!« Tega pa ne stori krščanstvo po imenu, marveč edinole krščanstvo, ki deluje praktično na socialnem polju.

Giesbertsovem poročilu sledi živahna razprava, ki traja pet ur. V končnem govoru izvaža Giesberts:

Ne moremo tajiti, da je naša razprava velike važnosti. Pribijemo, da ne razločujemo v našem gibanju glede na delavske zahteve v veliki industriji in v rokodelstvu. Pribijemo tudi, da strokovna organizacija ni ultima ratio socialnega gibanja. Doseči hočemo kolikor mogoče ugoden položaj delavstva. Drugih stvari v naši (strokovni) organizaciji ne iščemo, ker bi zašli na pota, po katerih blodi socialna demokracija, ki je začetkoma stremila za prihodnjo državo, a se je morala povrniti k praktičnemu delu. Zadrugištvo se mora gojiti izvan strokovne organizacije. Strokovno gibanje se mora varovati vplivov, tudi vpliva cerkvenih oblasti, ki ne morejo prevzeti odgovornosti v slučaju kakšnega delavskega gibanja.

Potreba mednarodnega stika in ustanovitev mednarodnega tajništva.

Poroča vlamsko René Debruyne iz Genta. Iz krajevnih organizacij smo prispeli do okrajnih in do deželnih organizacij. Kakor je zahtevala potreba, nas sili zdaj tudi potreba, da združimo deželne organizacije. Delati in siliti pa moramo, da osredotoči vsaka dežela svoje krščanske strokovne organizacije. Opozarja, da podjetniki pri delavskih gibanjih spravijo v dežel inozemske delavce, ki ne znajo, da jih porabijo, da tlačijo plače.

Po mednarodnih zvezah bomo izpoznali posamezne organizacije in razmere po posa-

meznih pokrajinah. Zveze lahko tudi pregledajo, v kakšnem stanju je delavska obrambena postavodaja in se lahko ozirajo na izkušnje. Lahko se tudi dožene, kakšne razmere vladajo med podjetniki glede na konkurenco. Lahko bi se oviralo tlačenje plač, kakor tudi napredek socialističnega gibanja.

Končno se pa mora vplivati tudi na predpise glede na razdelitev naseljenih delavcev v primerne organizacije. Za to je pa potrebno mednarodno tajništvo, ki nabiraj podatke, imej prestavljajno službo in ki pošilja posameznim deželnim zvezam redno obvestila.

Schiffer pravi: »Živimo v časih, ki stremijo na veliko. Industrija ni zgolj velika, prekoračila je že meje. Zadnji čas je, da prično tudi kršč. delavci z mednarodnimi zvezami. Tekstilno delavstvo je to že davno pričelo. Korist so imeli vsi, predvsem nenemške organizacije. Seveda se mora žrtvovati. A kar morejo socialni demokrati, se mora tudi nam posrečiti. Socialistični internacionali se ne moremo priklopiti. Mednarodna zveza bo pa storila svojo dolžnost le, če se vrede organizacijske razmere. Statistika se mora v vsaki deželi bolj gojiti. Le tako bomo na jasnem z ozirom na številke, ki jih širijo soc. demokrati. Mednarodno tajništvo bi se najlažje spojilo s kolinskim tajništvom. Predlaga resolucijo, ki je bila po daljši razpravi odobrena in ki slové:

»Mednarodna krščanska strokovna konferenca je sklenila:

1. Krščanskim strokovnim organizacijam vseh dežel se priporoča:

- a) ustanavljajo naj se močna, kolikor mogoče močne osredotočene industrijske, oziroma strokovne zveze na krščanskem, strankarsko političkem nevtralnem polju;
- b) združijo naj se posamno stanovska društva v deželne centrale z enotnim vodstvom strokovne komisije, strokovni odbori itd.)

2. a) Ustanovi naj se centrala in poslovalnica za mednarodno zvezo dežel. osrednjih zvez in za ustanovitev splošnega mednarodnega tajništva za krščanska strokovna društva vseh dežel. b) Mednarodno tajništvo se poveri glavnemu tajniku krščanskih strokovnih društev v Nemčiji, Stegerwaldu v Kolinu. c) Deželna centrala prispeva mednarodnemu tajništvu letni prispevek pol feniga za vsakega člana; blagajna se sme porabiti zgolj za poslovne stroške. d) Ustanovi se vodilna mednarodna strokovna komisija, v katero odpošlje vsaka deželna centrala za vsakih pričetih 100.000 članov po enega zastopnika. Komisija se snide po potrebi, najmanj pa vsako drugo leto. e) Deželna centrala je dolžna, da da tajništvu vsako potrebno obvestilo, pred vsem pa vsako leto številke o stanju, razvoju in uspehih posamnih

organizacij. Posamne strokovne zveze se obvežejo, da pošiljajo tajništvu svoja strokovna glasila.

V odbor, ki izdelaj pravila se izvolijo: Giesberts, Stegerwald, Kunschak, Hugsing, Poel, Sjödin, Galbiati, Van Dyk, Kern, Neumann.

Mednarodno tajništvo prične poslovati 1. januarja 1909.

Organizatorične dolžnosti krščanskih strokovnih društev v obmejnih okrajih.

Poroča Spalowsky (Dunaj). Krščanska strokovna društva sodelujejo v sedanjosti. Različna delavska postavodaja je pa uvedena po posameznih deželah. Zato morajo pa različno delovati posamezne deželne organizacije. To se osobito pokaže v obmejnih krajih. Industrija ne pozna več meja. Kadar se pa gre za delavske boje, je potreben skupen nastop delavskih organizacij v obeh deželah.

Ne smemo prezreti, da se izseli zaradi žalostnih razmer mnogo delavcev. Delodajalci to izkoriščajo in naročajo iz inozemstva delavstvo, ki tlači plače domačinom. Natančno se mora opazovati, kako se pripotovanje godi. Posestrina organizacija se mora opozoriti, iz katerih krajev prihajajo delavci. Delati se mora tam intenzivno za organizacijo. Oni, ki bi še pripotovali, bi več ne tlačili plač. Doma bi se tudi izboljšale plače.

Predpogoj, da se to izpelje, je ustanovitev mednarodnih zvez, ker se drugače ne dobe v organizacije delavci iz inozemstva.

Osobito se mora paziti na agitacijo ob meji. Z malim trudom bi se lahko marsikje ob meji ustanovile organizacije.

Zahteve tobačnega delavstva za bodoče.

Kmalu se prične pečati glavno ravnateljstvo s proračunom za l. 1909. Tudi tobačno delavstvo se peča z njim. Vprašuje se, kakšno izboljšanje prinese prihodnje leto. Delavstvo je bilo sicer dozdej še vedno razočarano, kljub temu pa le še upa. Saj je obljubil glavni ravnatelj našim odposlancem, da ustanovi za bodoče leto glede na zvišanje plač višjo vsoto in upa, da finančni minister ne bo ugovarjal. I mi upamo in smo celo prepričani, da ne bo pretežavno prepričati finančnega ministra, da ima tudi tobačno delavstvo pravico, da živi tako, in da naj pred vsem skrbe, da se izplača tobačnemu delavstvu taka plača, kakršno zasluži z ozirom na svoje delo.

Že večkrat smo dokazali, da so izpolnjeni za to vsi predpogoji. Potrebno je uspešno zvišanje plač že, ker so bila dosedanja

povišanja vedno nezadostna in mnogokrat niso niti zaslužila, da so jih nazvali povišanja. Sploh so pa še pri takozvanih povišanjih plač prezrli del delavstva.

Ni naša krivda, če se zahteva za resnično, splošno in zadostno povišanje plač večja vsota. Tako kakor so dozdej delali, se trajno ne sme postopati. Draginja zadnjih dveh let je delavstvo prisilila, da slabše živi, kar se bo še zelo maščevalo. Povišanje plač ni zadostovalo za dražje življenje. Da je mogoče izhajati, se mora varčevati. Sicer se lepo čuje beseda varčevati, a če nimaš nič, pa tudi varčevati ne moreš.

Varčevati se je pa moralo. In kje se je varčevalo? Seveda pri jedi, kar je pa tudi najbolj usodno. Rodbina boljših slojev lažje varčuje. Lahko se opusti kaka močnata ali pa mesnata jed, če že nočejo drugod varčevati. Tako varčevanje sicer ni prijetno, a ne škoduje nikomur. Drugače v delavčevi rodbini. V rednih časih pride na njo le najpotrebnejše. Če moramo pa še tu odvzeti, se mora to prej ali slej poznati na zdravju. Vedno stradanje mora uničiti telo. Začetkom nima dovolj odporne moči nasproti boleznim, večkrat oboli, kar se že zdaj godi. Gre se zgolj za to, da še rešimo, kar se sploh še da rešiti. Nihče ne more tajiti, da je število bolnikov po tobačnih tvornicah nenehno veliko. Preglasno kriče številke. Bolezen pa ni neprijetna zgolj bolniku. Neprijetna je tudi delodajalcu, pri nas tobačni režiji.

Država ni monopolizirala tobaka iz ljubezni do odjemalca, kadilca, delavstvu ne da tobačna režija posla iz čiste človekoljubnosti. Pri delu vposlenega delavstva hoče zaslužiti. Vsak dan, ko delaš v tvornici, pomeni dobiček tobačni režiji. Čimveč dni se dela, temveč zasluži podjetje. Podjetje mora biti in mu je tudi na tem, da se kolikor mogoče veliko dela, ker je tako tudi dobiček večji. Če se pa odtegujejo po visokem številu bolnikov mnogokrat za daljši čas podjetju, se dela škoda. Če pa omogoči podjetje delavcu da dobro in človeku dostojno živi, napravi največ dobička podjetje. Kar se plača več, se dobi drugod. Dobro zdravstveno stanje pa prihrani marsikaj tudi drugod. Koliko stanejo zavetišča jetičnikom, da ne govorimo o drugih izdatkih. Dozdej tobačna režija ne postopa s svojim delavstvom mnogo boljše, kakor zasebni podjetniki ali pa akcijske družbe, ki gledajo pred vsem, da kolikor mogoče veliko izžamejo iz podjetja. Tega ne izpremeni tudi industrijska zveza s svojim kapitalom.

Glavno ravnateljstvo vedno deluje na to, da zniža izdelovalne stroške; da pa poviša prodajo in tako tudi dohodke podjetja. Do gotove stopinje se ne more ugovarjati. Nikakor se pa ne sme postaviti država na iz-

koriščevalsko stališče. Pokazati mora marveč, da tudi pri primernih plačah izkaže še vedno lep dobiček. Še več. Pokaže naj, da uživata dobrote podjetja podjetnik in delavec skupno. Zato naj tobačna režija gleda na to, da bodo delavne razmere po tvornicah ugodne. Prvi korak k temu je pa, da se izpolnijo delavske zahteve. Dokler pa stavlja delavstvo še take zahteve kakor letos, je pa cesta k navedenim razmeram še precej dolga, dasi zahteve niso pretirane, in niso take, ki bi jih ne mogli izpolniti.

Če stavi delavstvo zasebnih podjetij zahteve, je običaj, da se izgovarjajo na to, da zgolj zato ne morejo ugoditi, ker tega ne pusti gospodarski položaj z ozirom na konkurenco. Če bi ne bili tako slabi časi, zagotavlja podjetnik, bi rad dovolil, kar zahteva delavstvo. Sicer se natančno zna, da so vse to le izgovori, a tobačna režija se ne more niti na to izgovarjati.

Tobačna režija ne pozna gospodarskih kriz kakor druga podjetja, nima konkurence, ne more se izgovarjati, češ, da podjetje ni dobičkanosno. Podjetje, ki pri 240.000.000 letnih okroglih dohodkih zasluži okroglo 170 milijonov, se ne more sklicevati, da podjetje ne nese. Če se pa izgovarjajo, da dobi čisti dobiček država, skupnost, se mirno lahko ugovarja, da pri milijardskem proračunu, kakršnega izkazuje avstrijska država, pač ne igrajo zelo velike vloge trije ali štirje milijoni, za katere se gre. Nasprotno lahko trdimo, da se izdatek lahko bogato obrestuje drugod in tudi nasproti državi.

Res ni pravega razloga proti delavskim zahtevam. Manjka le dobre volje. Če bi bila volja dobra, bi lahko malone z enim samim udarcem spravila s sveta zahteve tobačnega delavstva. Ko bi dovolili glavne zahteve, bi z največjo lahkoto izpolnili ostale manjše želje, brez posebnih stroškov.

Shod tobačnega delavstva.

Ljubljana. Dne 19. avgusta je priredila naša krajevna skupina shod, na katerem je govoril tajnik naše Zveze Ullreich. Govor je raztolmačil Moškerc. Tajnik Ullreich je izvajal sledeče: Pred vsem zahtevamo, naj se izdatno izboljšajo plače. Povoda imamo dovolj za to. Dosedanja izboljšanja ne zaslužijo imena izboljšanja. L. 1907 so dali za izboljšanje plač 640.000, l. 1908 pa 1.113.000 kron. Znesek za l. 1907 ni zadoštoval, kakor tudi niso zadoštovali prejšnji zneski. Izboljšanje l. 1908 je samo na sebi jako znatno. Ako pa pomislimo, da naj dobi 40.000 oseb skozi 52 tednov izboljšanje, se pa pokaže, da ne pride veliko na posameznega delavca. Pri izboljšanju plač so se ravnanli čudno. Dali so vedno le delu delavstva izboljšanje, ozirali se pa niso na velik del. V Hajnburgu n. pr. so dobili prešalci v zavijalnici tobaka tedensko izboljšanje 1 in dvajsetino vinarija! Sicer za to otročarijo ni odgovorno glavno ravnateljstvo, a svojim uradnikom bi že lahko naročilo, naj se ne norčujejo iz delavstva.

Ni naša krivda, če milijon ne zadošča za izboljšanje. Merodajni krogi so prejšnja leta preveč gre-

šili, in za to se ne more zdaj takoj popraviti napaka. Če hočejo resnično uvesti primerne plače, bodo morali poseči bolj globoko v žep. Zelo potrebno je, da se to stori, da dobi že delavstvo to, kar v sedanjih dragih časih upravičeno zahteva. Če že hočejo temeljito preosnovati plače, bi zato enkrat morali določiti večjo vsoto, lahko bi pa tudi v bodoče vzdržali plače v primerni višini.

Drugo važno vprašanje je prosto sobotno popoldne. Delavstvo je potrebo te preosnove že tolikrat naglaševalo in jo dokazalo, da izvajanje ne ponavljam. Dejstvo je, da se s dokončanim tvorničkim delom delo še ne konča, marveč se prične doma znova tako, da mirno lahko trdimo, ženska dela dve tretjini dlje, kakor moški delavci. Posledice pa kažejo visoke številke bolnih delavk. Da se to nekoliko popravi, smo zahtevali prosto sobotno popoldne. Glavno ravnateljstvo je izjavilo, da da prosto sobotno popoldne, a ne sme se zmanjšati skupna tedenska delovna doba. Na sobotno popoldne odpadle delavne ure naj se marveč porazdele na ostalih dneh delavnikov. Po nekaterih tvornicah se je ravnalo delavstvo tako, kakor je predlagalo glavno ravnateljstvo. Pokazalo je, da se mu zdi važno sobotno popoldne. Glavno ravnateljstvo za to lahko razvidi, da zahteva ni bila stavljena iz agitatoričnih razlogov, marveč da to zahteva vse delavstvo. Glavno ravnateljstvo se izgovarja, češ, da se med letom ne more izpremeniti delovna doba, ker se morajo držati letošnjega proračuna. Če je bilo res tako, pa naglašamo, da zahtevamo prosto sobotno popoldne za leto 1909. Ne morejo se izgovarjati, da so vezani na proračun. Pravočasno izročimo glavnemu ravnateljstvu svojo spomenico tako, da bodo lahko vpoštevali delavske želje.

V zvezi z delavskimi pogoji je tudi dovoljenje plačanega dopusta. Glede na plačan dopust smo napravili posebno izkušnjo, ki pač ni taka, da posebno pospešuje zaupanje delavstva v glavno ravnateljstvo. Znano je, da je koncem minulega leta glavno ravnateljstvo izdalo odgovor na spomenico tobačnega delavstva. Naglašalo se je, da se reši vprašanje plačanega dopusta letošnje poletje. Izprevideli smo, da se tako važno vprašanje ne more rešiti takoj in da se morajo posvetovati, kako izvesti plačan dopust tako, da bo prav za podjetnika in delavstvo. A čakali smo zaman. Prišlo je poletje, odločitve pa le ni bilo. Nekaj delavk se je podalo h glavnemu ravnateljstvu, kjer so jim povedali, da se o vprašanju še niso posvetovali. Zelo se pa moti glavno ravnateljstvo, če misli, da je spravilo vprašanje s sveta. Zahteva ne izgine, dokler se ne dovoli in sicer se mora izpolniti bodoče leto.

Ne drži izgovor, da se stori, kar je mogoče. Možnost, da se temeljito izboljšajo razmere, je tu, sredstva tudi. Podjetju samemu bo koristilo, če se izboljšajo delovne razmere.

Prav kmalu se mora rešiti tudi končno vprašanje o ureditvi pokojnin. Ne more se dolgo vzdržati začasna lanska ureditev penzij. Kmalu se mora izvesti končna penzijska ureditev in sicer tako, da bo primerna sedanjim razmeram. Prej je dobivalo delavstvo le miloščino in kar je dobilo delavstvo, je bila res miloščina. Delavka, ki pa dela 40 let pošteno državi, ne zasluži miloščine. Pravico ima, da zahteva toliko, da se preživi tudi, ko ne more več delati. Ker plača že tako ni velika, je upravičena zahteva, da naj se da kot penzija polna plača. Penzionistinja mora ravno tako večkrat jesti na dan kakor vsak drug človek. Živila mora ravno tako drago plačati, kakor druge delavke. Le pravično je, da ji omogočimo živeti, ko ji opešajo moči. Če da država n. pr. penzijo častniškim vdovam, ni prav, da dobi tobačna delavka zgolj miloščino. Ponovili bomo glede na penzije svoje dosedanje zahteve.

Zalibog, da delavstvo ni edino glede na končno ureditev penzij. Socialni demokrati zahtevajo, naj se da penzija po plačilnih razredih po 35 letih. Mi pa sodimo, da bi bilo popolnoma prav, da bi smela delavka, ki dela 35 let, v pokoj, če ji dajo na razpolago tudi življenjska sredstva. Izkusili bomo, da dobimo za-

dostno penzijo ob 40letnem službovanju, potem bo čas, da se zahtevajo še nadaljna izboljšavanja.

Zelo važno je tudi stanovanjsko vprašanje. Stanovanjske razmere so zelo žalostne, a glavno ravnateljstvo ne stori ničesar. Že smo brezuspešno opisali glavno ravnateljstvo zavzema stališče, da bi preveč stalo, če bi povsod gradilo hiše, zato raje ničesar ne stori. Lahko bi se kljub temu kaj storilo. V nekaterih krajih, kjer je največja sila, bi se moralo kaj storiti. Z ozirom na vpliv stanovanj na zdravje, je neobhodno potrebno, da se dela na zdrava stanovanja. To je ravno tako potrebno, kakor je potrebno zvišanje plač. Če hoče glavno ravnateljstvo voditi uspešen boj proti jetiki, ne zadostujejo plavalniki po tvorničnih dvoranah. Zlo se mora omejiti drugod.

To se pa le zgodi, če se po izboljšanju delovnih razmer izboljša tudi domače gospodinjstvo. Delavstvo nima zgolj pravice, da živi, ima tudi pravico, da živi, kakor se spodobi človeku.

Ker pa te pravice ne priznavajo dobrohotno, si jo moramo priboriti. Tega pa ne more nihče sam storiti. Doseže to le skupnost, delavska moč, združena v organizaciji. Na državno pomoč se ne moremo zanašati, to uvideva tobačno delavstvo. Poslužiti se moramo samopomoči, ki je pa mogoča edinole v organizaciji. Po organizaciji si moramo izvojevati državno pomoč in kjer ta odpove, mora pomagati samopomoč. Zveza industrijev je protestirala proti nadaljnjemu izboljšanju delavskih razmer po tobačnih tvornicah, da bi velikim bogatašem ne bilo treba plačevati visokih plač. Gospodje izkoriščajo zase korist organizacije. Ravno tako mora postopati tudi delavstvo, ki naj ojači strokovne organizacije, da bo obvarovano sovražnikovih napadov.

A tudi, da izvede lastne zahteve in da doseže izboljšanje, je potrebna delavstvu organizacija. Če stavimo glavnemu ravnateljstvu zahteve, povprašamo vedno, kdo je stavil zahteve in se po tem ravna. Žal, da se vedno izkaže, da pride v poštev le majhen del delavstva. Zahteve vlaga le organizirano delavstvo. Med 40.000 uslužbenci tobačnih tovarn je pa organizirana le četrtina. Ostale tri četrtine, ki niso organizirane, so brezbrizne glede na zahteve delavstva. Glavno ravnateljstvo misli, da so tri četrtine zadovoljne s sedanji razmerami, zato pa izpolni le del stavljenih zahtev. Glavno ravnateljstvo sklepa, da pristopijo organizaciji le taki, ki žele izboljšanje. Če bi ostale tri četrtine neorganiziranega tobačnega delavstva tudi zahtevale izboljšanje, bi bile tudi v organizaciji. Sicer to ni natančno, a računati se pa le mora s tem. Člani morajo z vneto agitirati, da pomnože število organiziranega delavstva. Čim močnejša organizacija, tim večji njen vpliv. Vsak član ima korist, da se izpopolnjuje organizacija. Pred dnevi se je vršila v Curihi prva mednarodna konferenca krščanskih strokovnih društev. Zastopanih je bilo 530.000 članov krščanskih strokovnih društev. Veselo znamenje moči krščanskih strokovnih društev. Z dosedanjimi svojimi uspehi pa ne smemo biti že zadovoljni. Naše vrste moramo ojačiti. Storit pa zamoremo to zgolj po podrobnem delu. Le podrobno delo je oživilo krščanske organizacije.

Izpopolnimo našo organizacijo z agitacijo, požrtvovalnostjo, razširjamo svoje časopise. Čim močnejša organizacija, tim več vpliva ima.

Tretji vseslovenski delavski shod.

Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva sklicuje tretjo nedeljo meseca novembra (15. novembra 1908) III. vseslovenski delavski shod. Shod se vrši 3. nedeljo novembra zato, ker predloži vlada novembra zakonski načrt o delavskem starostnem zavarovanju, da bo mogoče na shodu o tem razpravljati. Dva vseslovenska delavska shoda sta se že vršila, prvi pri Devici Mariji v Polju, drugi na Preski. Sadovi obeh shodov so bili vidni. Naše

delavske stanovske organizacije so se množile, pomnožilo tudi število naših organiziranih delavcev in delavk.

Pred I. vseslovenskim delavskim shodom nismo imeli našega delavskega časopisa. Požrtvovalnost naših delavskih društev je omogočila, da je pričela izhajati »Naša Moč«, ki ne zastopa več sama delavskih koristi, marveč sta ji sledila »Glasnik avstrijske krščanske tobačne delavske zveze« in pa »Delavski tovariš« v Gorici.

Medtem, ko sta se vršila I. in II. vseslovenski delavski shod ob slavnostnih prilikah, ko sta se blagoslovljala »Društvena Doma« pri Devici Mariji v Polju in na Preski, je pa sklenil »Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva« naj ima letošnji III. vseslovenski delavski shod praktični značaj, na katerem naj sklepajo in odločujejo delavske organizacije po svojih zastopnikih.

Naša delavska organizacija je primerno močna. Potrebno je pa, da se ojači in izpopolni in da dela vse naše slovensko delavstvo bolj enotno kakor zdaj. Sicer smo glede na medsebojno spoznanje že precej napredovali, a vseeno moramo marsikaj še dovršiti, spojit močnejšo verigo, ki veže naše po raznih društev združeno delavstvo.

Dosedanja vseslovenska delavska shoda sta imela pred vsem navduševalen namen. Tretji pa bodi posvečen podrobnemu delu, agitaciji in organizaciji.

Zastopniki delavskih organizacij.

Da se to doseže, je sklenil »Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva« sporazumno s »Strokovno komisijo«, da naj bodo zastopane naše delavske organizacije na III. slovenskem delavskem shodu po zastopnikih in delegatih in sicer z ozirom na število svojih članov in članic. Na 50 članov ima vsako naše delavsko društvo pravico, da določi po dva zastopnika, oziroma zastopnici za III. vseslovenski delavski shod, ki imajo na shodu posvetovalen in sklepajoč glas. Posvetovalen in sklepajoč glas imajo tudi člani in članice »Izvrševalnega odbora slovenskega krščansko-socialnega delavstva«.

Naša delavska društva naprošamo, naj do 20. septembra t. l. določijo svoje zastopnike in zastopnice za III. vseslovenski delavski shod. Imena delegatov in delegatkin naj naznanijo do 20. septembra t. l. »Izvrševalnemu odboru slovenskega krščansko-socialnega delavstva«, kakor tudi odgovore na vprašanja, ki se stavijo delavskim društvom. Če bi kako naše delavsko društvo ne dobilo do 10. septembra t. l. vabila, naj to naznani uredništvu »Naše Moči«, ki je prevzelo zunanje priprave za III. vseslovenski delavski shod. Na vprašanja naj se točno in natančno odgovori, da bomo imeli na III. vseslovenskem delavskem shodu natančno sliko naše delavske organizacije. Takoj, ko se odgovori na vprašanja in naznanijo imena določenih delegatov in delegatkin, dopošljemo vstopnice za III. vseslovenski delavski shod.

Gosti.

Poleg delegatov in delegatkin bodo smeli biti navzoči pri III. vseslovenskem delavskem shodu tudi gosti, ki jih povabi »Izvrševalni odbor slovenskega krščansko-socialnega delavstva« ali pa, ki sami naznanijo »Izvrševalnemu odboru«, da želé biti navzoči pri shodu. Gosti se bodo smeli udeleževati razprav, glasovati ne bodo imeli pravice. Kdor se želi udeležiti kot gost, naj to naznani uredništvu »Naše Moči« do 30. septembra in naj priloži znamko za 10 vin, da se mu dopošlje vstopnica.

Vprašanja našim delavskim društvom.

1. Ime in sedež društva?
2. Kdaj se je ustanovilo?
3. Koliko članov je štelo koncem prvega leta po ustanovitvi?
4. Koliko članov šteje zdaj?

